

DE
AMBTENARENWET

DE HOOFDPUNTEN
UIT DE GESCHIEDENIS, DE
VOONBEREIDING EN DE
INHOUD DER WET

DOOR

J. TER LAAN

OUD-LID DER TWEDE KAMER,
WETHOUDER VAN ROTTERDAM

JANUARI 1930

UITGAVE VAN HET ALGEMEEN COMITE TER BE-
WAARTING VAN DE ALGEMEENE BELANGEN VAN

Rechtsposthe / 1931

DE AMBTENARENWET

DE HOOFDPUNTEN UIT DE GESCHIEDENIS,
DE VOORBEREIDING EN DEN INHOUD
DER WET

DOOR

J. TER LAAN

OUD-LID DER TWEEDE KAMER,
WETHOUDER VAN ROTTERDAM

UITGAVE VAN HET COMITÉ TER BEHARTIGING VAN
DE ALGEMEENE BELANGEN VAN
OVERHEIDSPERSONEEL
SECRETARIAAT : EMMAPARK 10, 's-GRAVENHAGE

DE AMBTENARENWET

INLEIDING.

In den laten namiddag van den 23sten October 1929 heeft de Tweede Kamer der Staten-Generaal, na een zesdaagsch debat en zonder hoofdelijke stemming het wetsontwerp van minister Donner op de rechtspositie van ambtenaren aanvaard.

Aan het eind van de uitvoerige beraadslaging, waarin met warmte en dikwijls niet zonder scherpte standpunt tegenover standpunt werd gesteld, waarin het te kort op dit stuk werd blootgelegd en diverse voorstellen tot aanvulling en uitbreiding krachtig en met volle overtuiging waren verdedigd, klonk de rustige stem van den Kamer-voorzitter, den heer Mr. van Schaick:

„Wordt er hoofdelijke stemming gevraagd?”

„Zoo, neen.....”

„Dan is het wetsontwerp aangenomen.”

Een klopp van 's Voorzitters hamer, stevig en klankvol neerkomend op den lessenaar, legt het feit vast!

De Ambtenarenwet, waarnaar duizenden vele jaren hebben verlangd, waarvoor zoo langdurig is geijverd en gestreden, is met één hamerslag de Tweede Kamer gepasseerd!

Op den 11den December d.a.v. heeft de Eerste Kamer eveneens haar goedkeuring aan het ontwerp gegeven en daarmee is de weg naar het Staatsblad gebaad.

* * *

Slechts zeer geleidelijk, eerst na verloop van een aantal jaren, zullen de volle beteekenis en de groote waarde van het hier gememoreerde feit aan den dag treden. Want het is niet voor ontkenning vatbaar, bestaande verhoudingen en gewoonten, geijkt door de historie, hebben een taai leven.

Maar desondanks is het waar, dat van het oogenblik van de invoering der wet af, de verkregen rechtszekerheid zich machtig zal doen gevoelen en gelijkelijk aan het personeel, aan de overheidsorganen en aan het groote publiek ten goede zal komen.

Een in al zijn deelen en geledingen hoogstaand, zelfstandig, onkreukbaar ambtenaarscorps is voor land en volk, voor staat en maatschappij van onschatbare beteekenis en de allereerste voorwaarde hiertoe is een absolute rechtszekerheid, geschraagd door den onafhankelijken, onpartijdigen en ruim denkenden rechter.

Het heeft vele, vele jaren geduurd vóór het vraagstuk van de rechtspositie binnen de sfeer van de praktische politiek kon worden getrokken.

Reeds in 1848 betoogde de Registratie-inspecteur Bachiene de noodzakelijkheid van een wettelijke regeling. In dat zelfde jaar beaamde niemand minder dan Thorbecke bij de herziening van de Grondwet dit, op grond eener deugdelijke inrichting van den publieken dienst.

De regeling echter bleef uit omdat, kwam ze tot stand, daardoor de macht des Konings te zeer zou zijn verkort.

Dit „argument” was in die dagen nog zoo afdoende, dat het groote vraagstuk voor vele jaren in den doofpot ging.

Eerst het academisch proefschrift van den heer H. Krabbe, later hoogleeraar, over „De burgerlijke Staatsdienst in Nederland”, waarin een groote hoeveelheid materiaal was bijeengebracht en dat in 1883 door hem verdedigd werd, plaatste het vraagstuk weer meer in de aandacht.

In en buiten de Tweede Kamer vroeg het vraagstuk daarna steeds meer de belangstelling. Bij de behandeling van de Pensioenwet in 1890 kwamen de heeren Goeman Borgesius e. a. onder meer op voor een bepaling om te voorkomen, dat met het geven van ontslag ook het pensioen kon worden ontnomen. Zonder succes evenwel.

Kort daarna, in 1897, werd het vraagstuk in de Jaarvergadering van de Juristenvereniging aan de hand van een tweetal praeadvies van de heeren Mr. H. Krabbe en Mr. E. Fokker behandeld. Zonder hoofdelijke stemming werd de vraag of er een wettelijke regeling behoorde te komen, bevestigend beantwoord.

In datzelfde jaar trad in Amsterdam het „Werkliedenreglement” in werking.

Een bepaling van dit reglement (geneeskundige contrôle) in 1900 van toepassing verklaard op ambtenaren, werd de aanleiding voor de oprichting van *den Rechtstoestandsbond*. De Vereeniging van Leeraren n.l. die zich aanvankelijk tegen de bepaling verzette op grond van de bij de Grondwet gewaarborgde vrijheid van wonen, richtte zich tot een aantal andere vereenigingen, om gezamenlijk te ijveren voor het verkrijgen van een wettelijke regeling.

Oprichting
Rechtstoe-
standsbond

In 1901 werd op den 29sten September de Rechtstoestandsbond gesticht. Niet minder dan 46 vereenigingen met 25.000 leden sloten zich aan. Het aantal vereenigingen groeide weldra uit tot een 90-tal, het aantal leden tot 45.000 en in verband met dezen snellen groei verlevendigde de hoop op het spoedig verkrijgen van een behoorlijke wettelijke regeling. Deze Bond — federatie van vereenigingen van allerlei aard en kleur — had, indien hij zijn taak had verstaan om de krachten niet alleen samen te brengen, maar ook om ze te mobiliseeren en in te zetten op het groote en vruchtbare sociaal-politieke terrein, inderdaad het vraagstuk zoo niet tot oplossing dan toch een geweldig stuk vooruit kunnen brengen. On-

mchtig evenwel om frisch en daadwerkelijk op te treden, werden reeds na zeer korten tijd de aangesloten organisaties door discussies over de ontworpen „Proeve van een wetsontwerp” tegen elkaar in het harnas gejaagd en een aantal *uitgedreven*, waarmede de invloed en de beteekenis van den Bond zoo niet geheel dan toch grootendeels wegzonken. Wij herinneren in dit verband aan den in 1906 en 1907 gevoerden strijd over de vraag, of de vrouwelijke ambtenaar bij huwelijk al dan niet zou moeten worden ontslagen. Toen deze vraag met 37 tegen 26 stemmen in bevestigenden zin werd beantwoord, verspeelde de Bond op datzelfde oogenblik het vertrouwen van duizenden ambtenaren en onderwijzers en ging het met zijn beteekenis bergaf.

Dat onder dergelijke verhoudingen het bereids aan het Departement van Justitie gereed gemaakte ontwerp (*Gelein Vitringa*) rustig in de regeeringskluis werd weggesloten, waarlijk, *het behoeft geen betoog!*

In 1917 was de Bond zoover gevorderd dat zelfs de mogelijkheid van het verkrijgen van een algemeene Ambtenaarswet werd prijsgegeven. Een dergelijke algemeene wet stuitte, volgens het oordeel van den Bond, op onoverkomelijke moeilijkheden. Indien er — als eerste etappe — maar *Commissies van Beroep* werden ingesteld, toonde de Bond zich reeds tevreden. De „Proeve” werd aan den kant gezet en een klein ontwerp op de Commissies van Beroep kwam er 22 Juni 1917 voor in de plaats.

Hiermede teekende deze Bond zijn eigen vonnis.

Bereids waren er trouwens andere krachten opgekomen. Met name veroverde de moderne arbeidersbeweging stormenderhand terrein. In den grooten strijd voor het kiesrecht, den strijd tegen de onmondigheid van de groote arbeidersklasse, werden tal van cultureele, sociale en economische vraagstukken vooruitgedragen en rijp gestooft. In het jaar 1913 veroverde de S.D.A.P. niet minder dan 18 Kamerzetels; de moderne vakbeweging won in sterke mate in beteekenis, en ook op het ambtelijke domein deed deze opmarsch zich geducht gevoelen. October 1916 werd — om een voorbeeld van dezen groei en van de algemeene mentaliteit te geven — door het Salaris-Comité uit de bij het N.V.V. aangesloten bonden van Overheidspersoneel een groot salariscongres uitgeschreven. Niet minder dan 24 organisaties met meer dan 31.000 leden namen aan dit congres deel. Tot in de verste hoeken was de groote zaal van den Dierentuin te 's-Hage bezet en dit groote, schitterend geslaagde, eenswillende congres deed zijn invloed gevoelen ver over de grenzen heen van de er aan deelnemende organisaties.

Onder den druk van de algemeene omstandigheden en sterk onder den invloed van de groeiende machtspositie van de moderne arbeidersbeweging, vond de behandeling van de Staatsbegrooting voor het jaar 1917 plaats.

Op 23 Januari 1917 verklaarde de minister van Justitie, Mr. Ort, zich op aandrang van het Kamerlid J. ter Laan, bereid een Staatscommissie in te stellen.

Den 21sten Mei van dat jaar werd reeds de Staatscommissie

Groeiende
invloed van
de moderne
arbeiders-
beweging

Instelling
van de
Staatscom-
missie-
Dresselhuijs

Optreden van het A.C.O.P. Totstandkoming van de Grondvoorwaarden.

Dresselhuijs geïnstalleerd. In deze Commissie hadden voor de moderne arbeidersbeweging Nico van Hinte en J. ter Laan zitting.

Den eersten Februari 1917 sloot de Vereeniging van Belasting-kommiezen zich bij het N. V. V. aan en gelijktijdig werd het Salaris-Comité omgezet in het Comité ter behartiging van de algemeene belangen van Overheidspersoneel, het tegenwoordige A. C. O. P. Dit comité zag zich geroepen onmiddellijk — als gevolg van de instelling der Staatscommissie — richtlijnen aan te geven voor een deugdelijke Ambtenarenwet.

Dr. J. van Leeuwen, S. D. Kamerlid en Wethouder van Utrecht, aanvaardde de taak om

„Grondvoorwaarden”

te ontwerpen. Den 16 Juli 1917 reeds, in een vergadering van de Hoofdbesturen, lichtte Dr. van Leeuwen het door hem ontworpen schema toe en werden zijn „Grondvoorwaarden” aanvaard. Het is dit schema, dat niet alleen door zijn even scherpe als korte formulering de geweldige beteekenis van een goede, algemeene Ambtenarenwet helder deed uitschijnen en mede daardoor de propaganda voor een dergelijke wet diende, neen, ook voor de leden der Staatscommissie bleef het geen gesloten boek.

Deze Staatscommissie werkte regelmatig en vlug, en aan het eind van 1918, in de revolutieperiode, zelfs onder hoogen druk.

Reeds 4 April 1919 bracht zij verslag uit en deed zij dit vergezeld gaan van een volledig uitgewerkt wetsontwerp, waarin zoowel het formeele als het materiële recht was geregeld. Te voren had de commissie een wetsontwerp aan de ambtenaarsorganisaties doen toekomen en deze in de gelegenheid gesteld met de Commissie overleg te plegen.

Het wetsontwerp-Heemskerk bij de Tweede Kamer ingediend.

Minister Heemskerk, die toen het departement van Justitie beheerde, nam het voorstel van de Staatscommissie grootendeels over. Wat het materiële recht betreft werd het op enkele punten in ongunstigen zin gewijzigd, terwijl voor de toepassing van het formeele recht aan een ander systeem de voorkeur werd gegeven. In het ontwerp van de Staatscommissie was deze regeling aldus opgezet, dat er districts-commissies werden ingesteld met als beroepsinstituut een Centrale Commissie. De rechters werden, behoudens den voorzitter, voor een periode van 6 jaar door de ambtenaren, die hiervoor in 4 groepen werden verdeeld, gekozen.

De heer Heemskerk liet dit systeem los. Hij regelde de zaak aldus, dat er Rijksscheidsgerechten werden ingesteld met als beroepsinstituut den Centralen Raad van Beroep te Utrecht. De Rijksscheidsgerechten moesten voor de helft uit ambtenaren of gewezen ambtenaren bestaan met een inkomen van niet meer dan f 2400 per jaar. De Vereenigingen van ambtenaren kregen het recht van voordracht.

Het ontwerp-Heemskerk werd bij de Tweede Kamer ingediend op 10 Januari 1920.

Den 28sten Mei daaraanvolgende verscheen het Voorloopig Verslag. Bij brief van 17 Maart 1921 de Memorie van Antwoord.

In behandeling is het ontwerp nimmer gekomen. Wel werd het in 1922, vlak voor het einde van de parlementaire periode als laatste

punt aan de agenda van de Tweede Kamer toegevoegd, maar wegens tijdsgebrek heeft de Kamer het toen niet meer kunnen afhandelen.

Tot het eind van 1926 bleef daarop het vraagstuk feitelijk rusten. In de periode De Geer—Colijn—De Geer (1922—1929) woedde de reactie. Nieuwe rechten werden het personeel niet gegeven. Voor zoover aanwezig stoorde men er zich niet aan! (Artikel 40 Bezoldigingsbesluit; voorstel-Colijn om zelfs den toegang tot den gewonen rechter te versperren).

In 1926 opgetreden als minister van Justitie verklaarde de heer Donner reeds op 28 April in een debat met het Kamerlid J. ter Laan, dat het ontwerp-Heemskerk in geen geval gehandhaafd kon blijven. Het formeele recht zou hoofdzaak moeten zijn volgens zijn toen nog voorloopige gedachte; voor het materiële recht zou er veel gewonnen zijn, indien elk bevoegd gezag voor zijn onderhebden een regeling zou moeten vaststellen. „Immers aan het opleggen van lasten als uit het ontwerp-Heemskerk voortvloeiden, kon eenvoudig niet worden gedacht!”

Op 17, 18 en 19 November van dat jaar kwam het vraagstuk bij de algemeene beschouwingen over de staatsbegroting voor 1927 andermaal aan de orde. Opnieuw drong het Kamerlid J. ter Laan krachtig aan op het ter hand nemen niet van een deel, maar van het geheele vraagstuk. En toen de regeering bij monde van den heer De Geer bleef weigeren, bleef vasthouden aan de financiële en aan de zoogenaamde centralisatiebezwaren, toen lag het voor de hand dat op een uitspraak van de Tweede Kamer diende te worden aangestuurd. Op den 19den November 1926 kwam dan ook een door J. ter Laan voorgestelde motie in stemming van den volgenden inhoud:

„De Kamer, van oordeel, dat het wenschelijk is, dat bij de regeling van de rechtspositie van ambtenaren zoowel het materiële als het formeele recht wordt geregeld, gaat over tot de orde van den dag.”

Deze motie had de uitgesproken bedoeling om tegenover het systeem-Donner het materiële recht, zooals dat was uitgewerkt in het ontwerp-Heemskerk, veilig te stellen. Zij werd aangenomen met 46 tegen 31 stemmen. De tegenstanders bestonden uit 8 anti. rev.; 8 chr. hist.; 5 r.-k.; 6 vrijh.bonders; 2 Kerstenianen, Lingbeek en Braat.

De intermezzo-regeering De Geer heeft deze Kameruitspraak naast zich neer gelegd. Dat ze desondanks grooten invloed heeft geoeffend op de totstandkoming en de behandeling van het ontwerp-Donner kan wel als vaststaand worden aanvaard.

HET ONTWERP-DONNER.

Den 21sten Juli 1928 werd het wetsontwerp van minister Donner bij de Tweede Kamer ingediend. Het omvatte een vrij volledig uit-

Minister Donner verklaart dat het ontwerp-Heemskerk niet kan worden gehandhaafd.

Ben motie- J. ter Laan aangenomen.

gewerkte regeling van het formeele recht en daarnaast een voorschrift, dat zoowel het Rijk als de lagere publiekrechtelijke organen *binnen den tijd van twee jaren* na het inwerkingtreden van het betreffende artikel van het ontwerp, ten opzichte van *aanstelling, schorsing, ontslag, bezoldiging, wachtgeld, aanspraken bij ziekte, etc.* voorschriften moesten vaststellen.

In de het ontwerp vergezellende Memorie van Toelichting leidde de minister zijn ontwerp aldus in:

„De afdoening van het ontwerp van wet betreffende den rechts-„toestand van ambtenaren” (het ontwerp-Heemskerk) „is blijven „rusten”.

„De naaste aanleiding daartoe is zeker geweest, dat een regeling „van de positie der ambtenaren op den voet als in die wetsvoor-„dracht was voorgesteld, zoowel op het Rijk als op de lagerè corpo-„ratiën lasten zou leggen, die zij niet wel zouden kunnen dragen.”

„Dit bezwaar weegt ook thans nog”.

Voorts weidde de minister uit over de bezwaren van de centralisatie, maar men mag veilig aannemen dat het hier geciteerde bezwaar als hoofdmotief gold.

**De arbeids-
contractanten, de
militairen
en het semi-
overheids-
personeel
buiten de
door gezet.**

Het ontwerp-Donner onderscheidde zich in drieërlei opzicht, althans wat de hoofdzaken betreft, van het ontwerp der Staatsc. en van dat van minister Heemskerk. In deze ontwerpen toch ging men er van uit dat heel het overheidspersoneel met inbegrip van het semi-overheidspersoneel (men denke hier aan spoor- en tramwegpersoneel, personeel in dienst van diverse overheids-vennootschappen e.d.) onder de wet zou vallen. In het ontwerp-Donner daarentegen werden deze groepen eenvoudig buiten de wet gesloten. Daarnaast werd eveneens het personeel werkzaam op arbeidscontract geheel buiten de wet gesteld, dus zoowel van het formeele als van het materiële recht uitgesloten. Ook bij de Staatscommissie en bij minister Heemskerk kwam een dergelijke bepaling voor. Toen echter was aanstelling op arbeidscontract uitzondering. Nu, bij de behandeling van het ontwerp-Donner, betrof het naar mag worden aangenomen meer dan 14000 personen, waarvan alleen in dienst van het Rijk 10414. Van dit aantal waren in dienst bij de Posterijen 5500; bij de inrichtingen van Defensie bijna 3000. (Minister Donner, Handelingen Tweede Kamer 1929, blz. 65.)

Het feit nu, dat geen enkele poging gedaan werd om deze duizenden overheidsdienaren, die meer nog dan het personeel met vaste aanstelling rechtszekerheid van noode hebben, in de regeling te betrekken, karakteriseert precies de houding van dezen minister van Justitie en ook die van de burgerlijke partijen, die hem in dit opzicht, wij komen daar straks nader op terug, van ganscher harte steunden.

**Beperkt
beroeps-
recht.**

Een tweede en uitermate groot verschil betrof den omvang van het beroepsrecht. In het ontwerp van de Staatscommissie had ieder ambtenaar het recht beroep in te stellen, indien hij zijn recht of zijn belang geschonden achtte. In het ontwerp-Heemskerk was het aldus geformuleerd, dat beroep kon worden ingesteld indien het bevoegd

orgaan van zijn bevoegdheid kennelijk een onredelijk gebruik had gemaakt.

De heer Donner daarentegen beperkte den omvang van het beroepsrecht (behoudens één uitzondering wat de strafmaat betrof bij disciplinaire strafoplegging) tot het geschreven recht. *Alleen wanneer er feitelijk of rechtens strijd was met de algemeen verbindende voorschriften zou er recht van beroep bestaan.*

Op het stuk van het beroepsrecht beteekende het ontwerp-Donner derhalve een zeer *belangrijken* achteruitgang bij de vroegere ontwerpen.

In hoofd-
zaak for-
meel en
geen mate-
riëel recht.
Het mate-
riëele recht
aan de wet-
gevende
macht ont-
trokken.

Het grootste verschil intusschen was gelegen in het niet opnemen van een uitgewerkte regeling van het materiële recht in het systeem-Donner. Was in het ontwerp van de Staatscommissie en ook in dat van den heer Heemskerk een minutieus uitgewerkte regeling neergelegd van de materiële bepalingen *waaraan de diverse overheden in ieder geval hadden te voldoen* en volgde daarop logisch, bij geschil over deze bepalingen, een regeling van het processueele recht, de heer Donner smeedt het eerste en voornamelijk deel van deze ontwerpen, de uitwerking en vaststelling van het materiële recht, resoluut overboord. Zoo ergens dan zette hij hier zijn motiveering dat de financiële lasten anders niet wel zouden kunnen worden gedragen, om in een daad. Behoudens de bepalingen inzake korting, inhouding en beslag, die apart werden opgenomen, perste hij alles wat betrekking heeft op het materiële recht samen in dezen eenen regel, dat binnen een bepaalden tijd door het Rijk zoowel als door de lagere organen, ten opzichte van een elftal punten voorschriften vastgesteld moeten worden.

Over den inhoud van deze voorschriften geen woord. Deze opzet beteekende dat de regeling van het materiële recht zelve vrijwel geheel aan de wetgevende macht werd onttrokken.

De wet geeft immers straks den minister de bevoegdheid deze uitermate belangrijke zaken eenvoudig bij algemeenen maatregel van bestuur te regelen.

De lagere organen kunnen deze zaken bij verordening in orde brengen.

De heer Donner heeft het klaargespeeld en de burgerlijke partijen hebben hem gaarne geholpen, om de wetgevende macht, die hier stellig een taak had te vervullen, buiten de deur te zetten.

Naast deze hoofdpunten waren er een aantal bezwaren van minderen omvang. Wij wijzen o.m. op het voorschrift van het betalen van griffierechten; op de bevoegdheid van het administratieve orgaan om straf op te leggen, inplaats dat van het voornemen om straf op te leggen kennis wordt gegeven aan den betrokkene; op het groote bedrag (van de eerste f 2000 salaris $\frac{1}{4}$ deel) dat van het salaris voor schuld kan worden ingehouden; op de samenstelling van de Ambtenarengerechten, en op de bevoegdheid van den rechter om den ambtenaar van zijn raadsman te scheiden.

Wij laten deze bezwaren, die niet van doorslaggevenden aard zijn, hier verder onbesproken en komen er straks in ander verband op terug.

Het ontwerp-
Donner
Ingediend.
Het ontwerp-
Heemskerk
Ingetrokken

Dit ontwerp van wet werd 21 Juli 1928 bij de Tweede Kamer ingediend. Kort daarna, op 19 Sept. 1928, werd het ontwerp-Heemskerk ingetrokken.

Op 21 Februari 1929 verscheen daarop het Voorloopig Verslag; op 9 April daaraanvolgend de Memorie van Antwoord.

De heer Bijleveld, toen nog lid der Tweede Kamer, deed, vlak voor het uiteengaan van dit college, een poging het ontwerp op de agenda geplaatst te krijgen teneinde het, zoals het heette, in een achtermiddag *nog even af te doen*.

De meerderheid der Tweede Kamer besloot aan dezen aandrang geen gehoor te schenken; het geheele vraagstuk werd te belangrijk geacht voor Kamerstuk. Het ontwerp bleef rusten tot het oogenblik waarop de nieuwe Tweede Kamer in overleg met de regeering het aan de orde zou stellen.

DE BEHANDELING VAN HET ONTWERP IN DE TWEDE KAMER.

Een groot,
goed toege-
licht adres
van het
A.C.O.P.
ingediend.

De in September 1929 nieuw opgetreden Tweede Kamer nam reeds op 15 October het wetsontwerp in behandeling. Bij deze behandeling werden mede een aantal adressen van organisaties aan de orde gesteld. Met waardeering maken we hier melding van het groote, van ernstige studie getuigende adres van het A. C. O. P., dat op schier elk gedeelte van het omvangrijke vraagstuk scherp de gebreken en het tekort aantoonde.

Een serie
Soc.-Dem.
amendementen
ingediend.

Verschillende Kamerleden hanteerden het recht van amendement en een aantal voorstellen werden ingediend om het wetsontwerp te verbeteren en aan te vullen. Door de soc. dem. J. ter Laan en Mr. Dr. G. van den Bergh werden niet minder dan 20 amendementen ingediend. Deze amendementen hadden wel allereerst de strekking om de komende wet zoo algemeen mogelijk te maken. De personen werkzaam op arbeidscontract, het semi-overheidspersoneel, en voorts de militairen behoorden binnen de grenzen der wet te worden gebracht. Het beroepsrecht, door den minister beperkt tot het geschreven recht, diende uitgebreid tot het ongeschreven recht. De in het voorgestelde art. 125 opgenomen punten van materiëel recht behoorden binnen het systeem van het ontwerp te worden aangevuld en uitgebreid. *Voor het personeel in dienst van de lagere organen diende het samen te stellen Rijksambtenarenreglement als minimum te gelden.* Aan de Centrale Commissie voor Georganiseerd Overleg diende invloed te worden toegekend en voorts dienden de Ambtenarengerechten, om van een aantal andere punten maar niet te spreken, mede op voordracht van de belanghebbenden tot stand te worden gebracht.

Door den heer Boom (V.B.) werden enkele amendementen ingediend, waarvan het voornaamste betrekking had op de uitbreiding van het beroepsrecht, aan welk vraagstuk de heer Beumer mede een amendement had gewijd.

De heer Marchant diende tijdens de behandeling van het ont-

werp nog een amendement in om de uitsluiting van de militairen van de werking van het formeele recht op te heffen.

HET DEBAT.

Het hoofd-
bezwaar
tegen in-
voering van
het mate-
riele recht
ontzenuwd.

In het uitvoerige debat werd de door den minister gegeven motivering om alleen het formeele recht te regelen door J. ter Laan kapot gebroken. De minister nam het standpunt in dat bij invoering van een volledige regeling de financiële lasten, die daaruit zouden voortvloeien, niet te dragen zouden zijn. Daartegen voerde Ter Laan o.m. aan:

„Wat zijn de motieven van den minister waard?

„Naar het mij voorkomt, is in het licht van de feiten het standpunt van den Minister niet houdbaar. Het ontwerp-Heemskerk, dat valt niet te ontkennen, zou waarschijnlijk eenige tonnen gouds geveerd hebben. Maar waren die dan niet te vinden? Naar mijn oordeel zou op deze vraag geen ontkennend antwoord kunnen worden gegeven. Het overschot toch op den gewonen dienst over de jaren 1924—1928 beloopt niet minder dan ruim 240 miljoen. Het overschot op den crisisdienst van 1919 tot en met 1928 een kleine 250 miljoen. De belastingverlagingen hebben met elkaar bedragen, mede inbegrepen de maatregelen noodig voor de nieuwe regeling inzake de financiële verhouding tusschen Rijk en gemeenten, meer dan 90 miljoen. In het licht van deze feiten en cijfers kan de rede- neering van den Minister, dat de financiële lasten niet te dragen waren, niet worden volgehouden. Het aangeslagen vermogen nam toe van 12.182 miljoen in 1923/24 tot 13.564 miljoen in 1926/27. Het nam in drie jaren tijd toe met meer dan 1382 miljoen. Het be- lastbare inkomen steeg van 1924/25 tot 1926/27, dus in twee jaar tijds, van 3761 tot 3902 miljoen, d. i. een toename van niet minder dan 141 miljoen.

„Ik zou wel eens willen zien, of de Minister tegenover deze cijfers kan volhouden, dat de Nederlandsche Staat de paar ton, die ge- moeid zouden zijn met de invoering van een dergelijk wetsontwerp, niet zou kunnen dragen!" (Handelingen 1929, blz. 43, 2e kolom).

Wij volstaan met dit citaat. Het argument van den Minister inzake het centralisatiebezwaar verging het niet beter. Ook hier toonde Ter Laan met de stukken aan, dat 's Ministers standpunt nimmer en nergens werd gedeeld. In de buitenlandsche wetgeving, in het voor- ontwerp van het Departement, in de Proeve van den Rechtstoe- standsbond, in de Grondvoorwaarden van Dr. van Leeuwen, in het ontwerp van de Staatscommissie zoowel als in dat van minister Heemskerk was de centralisatie opgenomen. Minister Donner stond met zijn standpunt, dat de lagere organen vrij moesten zijn in het maken van een regeling, volstrekt alleen. Toch ging desondanks, wij komen er bij het behandelen van de amendementen op terug, de Tweede Kamer met zijn regeling accoord. Te verwonderen is dat niet wanneer men in aanmerking neemt, dat o.a. de zogenaamde roomsche democraten en arbeidersvertegenwoordigers aan een con-

Minister
Donner
neemt met
zijn systeem
een uitzon-
derings-
positie in.

servatief man als Mr. Baron van Wijnbergen algeheel de leiding van het debat overlieten. Deze spreker zette — zonder eenig protest uit zijn fractie — uiteen, dat het volstrekt niet ging om een regeling voor het overheidspersoneel, zooals Ter Laan had aangegeven, maar voor de ambtenaren. Met andere woorden hij sloot de arbeidscontractanten, de militairen en het semi-overheidspersoneel eenvoudig buiten de regeling.

In zijn mondelinge verdediging liet minister Donner het eertijds door hem vooropgeschoven financiële bezwaar grootendeels los en trok hij zich terug op de stelling van het centralisatiebezwaar. Voorts verdedigde hij met nadruk, dat de in November 1926 door de Tweede Kamer aangenomen motie-J. ter Laan niet ter zijde was gesteld, maar door hem *volgens zijn eigen methode* werd uitgevoerd. De Minister gaf hierbij toe, dat de voorsteller iets anders had bedoeld.

Inderdaad. Die bedoeling ging lijnrecht tegen de toen kenbaar gemaakte opvatting van den minister in en de voorstelling door den minister van Justitie gegeven, is noch met de bedoeling, noch met de gegeven toelichting, noch ook met de bewoordingen der motie in overeenstemming.

BEHANDELING VAN DE AMENDEMENTEN.

De voorstellen om de „arbeidscontractanten”, de militairen en het semi-overheidspersoneel onder de wet te brengen, konden geen genade vinden.

Bepalingen over de arbeidscontractanten in een slotartikel.

Na een uitvoerig en scherp debat werden ze ingetrokken of verworpen.

Het voorstel-J. ter Laan en Mr. G. v. d. Bergh inzake de „arbeidscontractanten” werd tenslotte ingetrokken. *Echter niet dan nadat de minister zich bereid had verklaard in een slotartikel der wet bepalingen te zullen opnemen omtrent al die punten, die redelijkerwijze voor de arbeidscontractanten in aanmerking moeten komen.*

Voorstel om militairen op te nemen verworpen.

Het voorstel-Marchant om de militairen onder het formeele recht van Titel II der wet te brengen, werd verworpen met 53 tegen 29 stemmen.

Alleen de soc. dem., de vrijz. dem., Floris Vos en 3 roomsche „democraten” voor.

Het semi-overheidspersoneel uitgesloten.

Het voorstel-Ter Laan—Van den Bergh tot opneming van het semi-overheidspersoneel werd — na een zeer uitvoerige motiveering van Van den Bergh — eveneens verworpen, ondanks het feit dat het voorstel zoodanig was gewijzigd dat het formeele recht voor deze groepen niet van toepassing zou zijn. Met 54 tegen 14 stemmen werd het om hals gebracht.

Vóór stemden alleen de soc. democraten.

Samenstelling van de ambtenaren-gerechten.

Over de samenstelling van de Ambtenarengerechten ontspon zich een groot debat. De regeering stelde voor dat voorzitter en griffier van den Raad van Beroep ook als zoodanig voor het Ambtenarengerecht zouden fungeeren en dat verder het griffiepersoneel ook bij het Ambtenarengerecht optreedt. De leden van de Ambtenaren-

gerechten zouden worden benoemd door Gedeputeerde Staten.

Door Ter Laan en Van den Bergh was voorgesteld, dat de helft van het aantal leden zou moeten worden benoemd uit een door de Centrale Commissie voor Georganiseerd Overleg ingediende voordracht. Ook de heer Boon (V.B.) had een soortgelijk amendement ingediend.

Door Sannes werden bezwaren ontwikkeld tegen het voornemen om zonder meer aan ambtenaren (van de Raden van Beroep) een geheel nieuwe taak op te leggen.

Schaper fulmineerde tegen niet aan de orde zijnde scheidsgerichten. De heer Heemskerk bleek vergeten te hebben — Van den Bergh herinnerde er aan — dat hij vroeger in zijn wetsontwerp voorstelde om de scheidsgerichten te doen bestaan uit ambtenaren en voor de helft zelfs uit ambtenaren met niet meer dan f 2400.— inkomen. Thans bestreed de heer Heemskerk dit stelsel en schaarde hij zich aan de zijde van de regeering.

Uit het debat werd eindelijk een voorstel-Schouten geboren, n.l. *dat niet Gedeputeerden, maar de minister van Justitie de leden zou benoemen.*

Dit amendement werd zonder hoofdelijke stemming aangenomen. Bereids evenwel hadden ook de heeren J. ter Laan c.s. een nieuw amendement voorgesteld, n.l. dat de Centrale Commissie het recht zou erlangen kandidaten voor het lidmaatschap van de Ambtenaren-gerechten aan den Minister van Justitie aan te bevelen.

Dit amendement werd verworpen met 47 tegen 26 stemmen.

Vóór soc. dem., vrijz. dem., Wijnkoop en 5 roomschen.

De regeering stelde voor om van een klager griffierecht te heffen. In eersten aanleg f 5.—, in hooger beroep f 10.—. De onvermogen-den zouden van betaling zijn vrijgesteld.

De soc. dem. verzetten zich tegen het heffen van griffierechten. Zij wilden den weg naar den bevoegden rechter in geen enkel opzigt versperren. En zoo men toch tot het heffen van rechten zou besluiten, dan zouden ambtenaren met een inkomen van f 2000.— per jaar of minder in ieder geval moeten worden vrijgesteld. In dezen zin werd een amendement voorgesteld, dat evenwel, na een uitvoerige gedachtenwisseling, werd verworpen met 66 tegen 20 stemmen.

Vóór alleen de soc. dem. en 1 communist.

In tegenstelling met de ontwerpen van de Staatscommissie en minister Heemskerk, wilde minister Donner het recht van beroep in hoofdzaak beperken tot de vraag of er feitelijk of rechtens strijd zou bestaan met de toepasselijke algemeen verbindende voorschriften.

Door de soc. dem. J. ter Laan en Van den Bergh, door den heer Boon en door den heer Beumer werden amendementen tot uitbreiding van het beroepsrecht ingediend en verdedigd. Tegelijk met deze zaak kwam een andere aan de orde, n.l. of het bevoegd gezag al dan niet van het voornemen om straf op te leggen, kennis zou moeten geven.

Een soc. dem. amendement strekte om deze vraag in bevesti-

Betaling
van Griffie-
rechten.

Uitbreiding
beroeps-
recht.

genden zin op te lossen. Dit voorstel evenwel haalde niet meer dan 17 stemmen.

Na een zeer uitvoerig debat nam de minister eindelijk het amendement van den heer Beumer over. *Hierdoor is komen vast te staan dat, indien het administratief orgaan van zijn bevoegdheid kennelijk een ander gebruik heeft gemaakt dan tot de doeleinden waarvoor die bevoegdheid is gegeven, beroep kan worden ingesteld.*

Deze uitbreiding van het beroepsrecht houdt een zeer wezenlijke verbetering van de wet in.

Het wege-
ren van on-
gewenschte
raadsleden

Een amendement—Ter Laan—Van den Bergh strekkende om te voorkomen dat belanghebbenden van hun raadsman zouden kunnen worden gescheiden, is, na bespreking, verworpen met 48 tegen 15 stemmen.

Alleen de soc. dem. vóór.

Berisping
en kleine
geldboeten.

De heer Boon had voorgesteld om op mondelinge of schriftelijke berisping of geldboete het bedrag van f 0.25 niet te boven gaande, geen hooger beroep toe te kennen.

Mede in verband met het ingevoerde griffierecht, dat naar zijn oordeel een preventieve werking zal uitoefenen, trok hij het amendement in.

Inhouding
beslag en
korting.

De minister stelde voor tot f 2000.— salaris en daar beneden korting toe te laten tot $\frac{1}{4}$ deel. Boven f 2000.— tot $\frac{1}{3}$ deel van het inkomen.

Voor al voor kleine inkomens kan een dergelijke korting voor het gezin ruïneus zijn.

Daarom stelden de soc. dem. bij amendement voor te lezen:

voor de eerste f 1000.— of deel daarvan tot $\frac{1}{10}$;

voor de tweede f 1000.— of deel daarvan tot $\frac{1}{8}$;

voor de derde f 1000.— of deel daarvan tot $\frac{1}{6}$;

voor het meerdere tot $\frac{1}{4}$.

Dit voorstel, toegelicht en verdedigd door J. ter Laan, kwam overeen met de thans voor het Postpersoneel bestaande regeling.

Het amendement werd verworpen met 62 tegen 17 stemmen.

Vóór alleen de soc. dem.

Het materi-
eële recht.
Verworpen
amende-
menten.

In art. 125 van het wetsontwerp werd bepaald dat voor het Rijks-
personeel *bij algemeenen maatregel van bestuur* voorschriften wor-
den vastgesteld inzake: aanstelling; schorsing; ontslag; bezoldiging;
wachtgeld; diensttijden; verlof, vacantie en aanspraken ingeval
van ziekte; overige rechten en verplichtingen van ambtenaren; disci-
plinaire straffen; administratieve instanties als bedoeld in het 2e en
3e lid van art. 3, voor zoover deze worden mogelijk gemaakt; de
wijze waarop aan vereenigingen van ambtenaren gelegenheid wordt
gegeven ten aanzien van de dezen betreffende algemeen verbind-
dende voorschriften haar gevoelen te doen kennen.

Onder gelijk voorbehoud moet het bevoegd gezag der provinciën,
gemeenten, waterschappen, veenschappen en veenpolders voor de
ambtenaren door of vanwege deze lichamen aangesteld, voorschrif-
ten vaststellen omtrent de onderwerpen in het eerste lid genoemd.

Op dit artikel hadden J. ter Laan en Van den Bergh een serie

amendementen ingediend, die beoogden om de bepalingen uit te breiden en het overleg te beperken tot de algemeene, landelijke vereenigingen.

Zoo werd aan aanstelling toegevoegd: en bevordering; aan bezoldiging: vergoeding voor overwerk; aan dienstitijden: en arbeidstitijden; aan verlof en vacantie: vacantietoeslag.

Voorts zou schorsing in het ambt geen stilstand of vermindering van wedde mogen medebrengen, moest het aantal vacantedagen ten minste twaalf bedragen en moest in geval van ziekte het volle salaris gedurende ten minste 12 maanden worden uitgekeerd.

Bovendien werd aangegeven dat de Centrale Commissie voor Georganiseerd Overleg over den vast te stellen maatregel van bestuur moest worden gehoord en dat de voorschriften voor de Rijksambtenaren als minimumrecht voor het overeenkomende personeel van de lagere organen zouden gelden.

Al deze scherp verdedigde, belangrijke amendementen zijn gesneuveld na een zeer uitvoerig debat.

Het eerste amendement inzake de toevoeging van *bevordering, vergoeding voor overwerk, en arbeidstitijden en voorts het beperken van het overleg tot de algemeene, landelijke vereenigingen*, is verworpen met 58 tegen 22 stemmen.

Vóór de soc. dem., Guit en Wijnkoop.

Het tweede amendement: *opnemen van een vacantietoeslag*, is verworpen met 58 tegen 21 stemmen.

Vóór de soc. dem., Floris Vos en Wijnkoop.

Het derde amendement: *bij schorsing geen stilstand of vermindering van wedde, minstens 12 vacantedagen, en bij ziekte minstens 12 maanden vol salaris*, wordt verworpen met 58 tegen 21 stemmen.

Vóór de soc. dem., Floris Vos en Wijnkoop.

Het vierde amendement: *het hooren van de Centrale Commissie voor Georganiseerd Overleg over den vast te stellen maatregel van bestuur* (lees over de samenstelling van het Rijksambtenarenreglement), wordt verworpen met 52 tegen 26 stemmen.

Vóór de soc. dem., de vrijz. dem., Floris Vos en Wijnkoop.

Het vijfde amendement, houdende het voorschrift dat de bepalingen van het Rijkspersoneel als minimumrecht voor het overeenkomend personeel der lagere organen zullen gelden, wordt verworpen met 54 tegen 21 stemmen.

Vóór de soc. dem., Floris Vos en Wijnkoop.

Wij voegen aan deze dorre opsomming niets toe. Zij spreekt voor zich zelf niet alleen, maar zij houdt tevens een scherpe veroordeeling van de regeering en van de al maar tegenstemmende Kamerleden in. Met name geldt dit wel in zeer bijzondere mate voor die politieke partijen, die sinds jaar en dag in haar verkiezingsprogramma's met het tot stand brengen van een wettelijke regeling van de rechtspositie pronkten, doch in de Volksvertegenwoordiging de gedane beloften vergaten.

Bij de behandeling van art. 126, waarin geregeld is dat het hooger bestuur onder goedkeuring van de Kroon bevoegd is de regeling van een lager orgaan aan te vullen, te wijzigen of in te trekken.

verdedigt Mr. Dr. G. v. d. Bergh een s. d. amendement om *ter wille van de autonomie* deze bevoegdheid te schrappen. De regeling, dat b.v. Gedeputeerde Staten bevoegd zullen zijn om wijziging, (lees verslechtering), van bepaalde (goede) regelingen voor te schrijven, gaat veel te ver.

Het salaris van de gehuwde ambtenares.

Het amendement werd bij zitten en opstaan verworpen.
De heer Boon trachtte bij amendement de positie van de gehuwde ambtenares te versterken.

Tijdstip van invoering van het materiele recht.

Zijn amendement werd verworpen met 38 tegen 33 stemmen.
Vóór de Vrijheidsbonders, de soc. dem. en de vrijz. dem.
In art. 133 was opgenomen dat binnen 2 jaar na de invoering van art. 125 aan dat artikel uitvoering moest worden gegeven.
De soc. dem. Ter Laan, c.s., de invoering zooveel mogelijk wilstende bespoedigen, stelde bij amendement voor om voor 2 jaar te lezen: één jaar.

Het slot-artikel voor de arbeidscontractanten.

Dit amendement werd overgenomen.
Ook op art. 134, dat voorschriften inhoudt voor de op arbeidscontract werkzame personen, werden een tweetal amendementen- Ter Laan c.s., betreffende het tijdstip van inwerkingtreding van het artikel en het in stand blijven van bestaande regelingen, overgenomen.

INHOUD VAN DE WET.

TITEL I.

Algemeene bepalingen.

Wie ambtenaar is.
Art. 1—2.

Ambtenaar in den zin der wet is hij die is aangesteld in openbaren dienst om hier te lande werkzaam te zijn.

Tot den openbaren dienst behooren alle diensten en bedrijven, door den Staat en de openbare lichamen beheerd.

Personen op arbeidscontract werkzaam, zijn geen ambtenaar in den zin der wet.

Indien niet het tegendeel blijkt, zijn onder ambtenaren gewezen ambtenaren begrepen.

Uitsluitingen.

Ministers, leden van den Raad van State en krachtens de Grondwet voor hun leven aangestelde ambtenaren vallen niet onder Titel II en Titel IV der wet.

(Betreft de bepalingen inzake het formeele en het materiele recht).

Militairen vallen niet onder de werking van het formeele-, wel onder de bepalingen van het materiele recht.

TITEL II.

Van de rechtsmacht en de organisatie der gerechten en de wijze van procederen.

De rechtsgang.
Art. 1—23.

In eersten aanleg oordeelen de Ambtenarengerechten en in hooger beroep de Centrale Raad van Beroep te Utrecht.

De Centrale Raad van Beroep oordeelt evenwel in eersten en eenigen aanleg:

- a. over besluiten in administratief beroep genomen;
- b. over besluiten door administratieve organen genomen nadat krachtens algemeen verbindende regels optredende commissiën in de zaak een advies of uitspraak hebben gegeven.

Onder in administratief beroep genomen besluiten zijn besluiten van krachtens algemeen verbindende regels optredende commissiën, waaraan de beslissing met uitsluiting van de administratieve organen is opgedragen, begrepen.

Deze bepalingen komen hierop neer, dat overal de scheidsgerechten, commissiën van advies, of hoe ze ook mogen heeten, gehandhaafd blijven.

Overal waar een scheidsgerecht of zoodanige commissie is ingesteld, moet het beroep, op straffe van niet-ontvankelijkheid, bij deze lichamen worden ingesteld.

Van de beslissing staat beroep open op den Centralen Raad van Beroep te Utrecht.

Waar geen scheidsgerecht of commissie bestaat, geldt het Ambtenarengerecht.

Het Ambtenarengerecht heeft dezelfde standplaats als de Raad van Beroep. Voorzitter en Griffier treden als zoodanig op bij het Ambtenarengerecht. De leden van dit Gerecht worden benoemd door den minister van Justitie.

Het personeel van den Raad van Beroep treedt ook op bij het Ambtenarengerecht.

Het Ambtenarengerecht kan buiten de standplaats in een andere gemeente optreden.

De benoeming tot lid geschiedt door plaatsing op een lijst, waarop als regel 20 leden worden geplaatst. De lijsten gelden gedurende 6 jaar.

De leden kunnen, indien in de wet genoemde omstandigheden intreden, door den Centralen Raad van Beroep worden geschorst en ontslagen.

Niet benoembaar zijn personen beneden 25 jaar en personen in dienst van een vereeniging van ambtenaren, van een verband van ambtenaren of een onderdeel van een vereeniging.

Het Gerecht beraadslaagt en beslist met 3 leden. Het jongste lid stemt eerst. Een afwezig lid kan niet bij volmacht, noch schriftelijk adviseeren.

Alle beslissingen worden bij meerderheid van stemmen genomen. Bij meer dan twee verschillende gevoelens wordt beslist in den zin, die het meest overeenkomt met het gevoelen der meerderheid.

De leden mogen het gehoorde niet verder bekend maken, dan voor de uitoefening der functie noodig is.

De besprekingen in Raadkamer mogen niet openbaar worden gemaakt door de leden van het Gerecht.

De leden mogen zich niet inlaten met partijen en hun raadslieden.

De leden hebben recht op vergoeding voor verzuim, voor reiskosten, en in bepaalde gevallen op verblijfkosten.

De scheidsgerechten worden gehandhaafd.

Het Ambtenarengerecht.

Van de werkzaamheden van het Gerecht.

De Centrale Raad van Beroep, rechtsprekend in ambtenaarszaken. Art. 23. De hiervoren voor het Ambtenarengerecht aangegeven bepalingen gelden eveneens voor den Centralen Raad van Beroep.

Partijen, vertegenwoordigers, raadsleden en bevoegdheid om beroep in te stellen. Art. 24—29. De ambtenaar, nagelaten betrekking of rechtverkrijgende, is bevoegd beroep in te stellen indien hij door een aangevallen besluit, of een aangevallen handeling of weigering rechtstreeks in zijn belang wordt getroffen.

Klager is hij die beroep instelt; verweerder het orgaan tegen welks besluit, handeling of weigering het beroep is ingesteld.

In het belang der wet kan de minister van Justitie beroep instellen nádat de termijn voor het instellen van beroep reeds verstreken is.

Van een in administratief beroep genomen besluit (een beslissing van het scheidsgerecht, etc.) kunnen beide partijen in beroep komen.

Natuurlijke personen, onbekwaam om in rechte te staan, worden vertegenwoordigd door hun vertegenwoordigers naar burgerlijk recht. Gehuwde vrouwen oefenen steeds geheel zelfstandig haar rechten uit.

Partijen of haar vertegenwoordigers procederen in persoon of bij gemachtigde. Zij kunnen zich een raadsman kiezen. Gemachtigden of raadsleden moeten in het rijk gevestigd zijn. Een schriftelijke volmacht kan worden gevorderd. Advocaten en procureurs zijn evenwel niet gehouden een volmacht over te leggen.

Personen, die van het verlenen van rechtsgeleerde hulp hun beroep maken en niet advocaat of procureur zijn, kunnen als gemachtigde of raadsman worden geweigerd.

Men lette op het gecursiveerde zinsdeel. Aangezien bestuurders van vakorganisaties, de natuurlijke pleitbezorgers van de leden, van het verlenen van rechtsgeleerde hulp *geen beroep maken*, moeten zij, optredende als gemachtigde of raadsman, steeds worden toegelaten.

Verplichtingen van partijen, getuigen, deskundigen. Art. 30—34. Ieder, die, in den loop van een twistgeding, ingevolge de voorschriften der wet, *ambtelijk of door een partij*, als getuige, deskundige of partij is opgeroepen, is *verplicht aan die oproeping gevolg te geven*.

Getuigen en deskundigen zijn verplicht in de gevallen in de wet bepaald, den eed of belofte te doen, om hun diensten als deskundige te verlenen.

Bij algemeenen maatregel van bestuur wordt een tarief van vergoedingen vastgesteld. De voorzitter van het Ambtenarengerecht of van den Centralen Raad van Beroep begroot de verschuldigde vergoeding.

Bij geheele of gedeeltelijke gelijkstelling beveelt het betrokken rechtscollege dat de gemaakte kosten voor dagvaarding en schade-loosstelling van getuigen of deskundigen uit 's Rijks kas geheel of gedeeltelijk zullen worden vergoed.

Noodeloos gemaakte kosten worden niet in aanmerking genomen.

Bij de uitspraak wordt het bedrag vastgesteld en wordt een bevelschrift tot betaling afgegeven.

Eenzelfde regel wordt gevolgd, indien een administratie op een aangevallen beslissing, handeling of weigering is teruggekomen en dientengevolge het beroep wordt ingetrokken

Omtrent het hooren van ministers of van ambtenaren van het Rijk en de openbare lichamen als partij of als getuige, kunnen bij algemeenen maatregel van bestuur regelen worden gesteld.

Alle ambtshalve gedane kennisgevingen en oproepingen geschieden schriftelijk. *Ambtshalve* toezending van stukken geschiedt per aangeteekenden dienstbrief.

Partijen moeten de voorgeschreven kennisgevingen aan colleges eveneens schriftelijk inzenden. Toezending van stukken geschiedt eveneens per aangeteekenden brief.

De hier aangegeven toezending kan worden vervangen door terhandstelling tegen ontvangstbewijs.

Indien de laatste dag van een termijn op Zondag valt of op een erkenden Christelijken feestdag, wordt de termijn verlengd tot en met den eerstvolgenden werkdag.

In art. 37 der wet zijn de gevallen opgesomd op grond waarvan een lid van een der colleges kan worden gewraakt, etc.

De leden van het betrokken college beslissen hierover buiten tegenwoordigheid en zonder medewerking van den betrokkene.

Bij staking van stemmen wordt de wraking of de verschooning afgewezen.

De terechtzittingen zijn openbaar. Op grond van het openbaar belang, de openbare orde of de zedelijkheid kan van dezen regel worden afgeweken. Indien een der partijen het verlangt, worden de deuren gesloten, tenzij het gerecht op gronden aan het algemeen belang ontleend, openbaarheid wenschelijk oordeelt. Nadat de verzoekende partij het verzoek heeft toegelicht, wordt onmiddellijk uitspraak gedaan.

De voorzitter handhaaft de orde ter terechtzitting en is bij het verstoren ervan bevoegd den schuldige te doen verwijderen of zoo noodig, tot na afloop, in bewaring te doen stellen.

Alle genomen beslissingen worden ter openbare terechtzitting door den voorzitter uitgesproken.

Door den griffier wordt een proces-verbaal van het ter terechtzitting verhandelde opgemaakt.

Op verzoek worden verklaringen en vorderingen van een partij in het verbaal vermeld.

Bij de uitspraak kan de aangevallen beslissing, ook ten nadeele van hem, die daartegen beroep instelde, worden gewijzigd.

Het gerecht kan enkel de aangevallen besluiten, handelingen en weigeringen nietig verklaren en bepalen dat het administratief orgaan zal doen of besluiten, hetgeen het ingevolge wet of algemeen verbindend voorschrift doen of besluiten moest.

Indien het besluit een geldelijke aanspraak betreft, kan het gerecht het besluit zelf in zijn uitspraak vaststellen.

Bovendien kan het orgaan, welks handeling vernietigd wordt, tot vergoeding aan den ambtenaar worden veroordeeld. *Het klaagschrift moet dan deswege een vordering inhouden.*

Op grond van het algemeen belang kan het gerecht bepalen, dat de beslissing eerst zal werken op een bij de uitspraak te bepalen dag, hetzij de nietigheid voor gedekt verklaren.

Kennisgevingen, oproepingen, toezending van stukken, termijnen.

Wraking, verschooning of uitstelling van zittingen. Art. 37-39.

Van de terechtzittingen. Art. 40-44.

De uitspraak. Art. 45-51.

Ook in deze gevallen kan tot vergoeding aan den ambtenaar worden veroordeeld.

De uitspraken moeten o. m. behelzen: de gronden der uitspraak, zoo wat „de daadzaken” als wat het rechtspunt aangaat en voorts een *stellige beslissing*.

Afschriften van processtukken en van uitspraken.

Art. 52—54.

Belanghebbenden kunnen ter griffie van het Ambtenarengerecht of van den Centralen Raad van Beroep afschrift nemen van de aldaar berustende processtukken.

Voor zoover noodig, zorgt de Voorzitter voor geheimhouding. Binnen drie dagen na de uitspraak zendt de griffier aan partijen een zakelijk uittreksel daarvan.

Zoodra een uitspraak kracht van gewijsde bezit, wordt door den griffier afschrift gezonden aan het betrokken administratief orgaan. De rechthebbenden ontvangen dan hun stukken terug.

Onverminderd deze bepaling kunnen partijen op haar kosten afschriften van de uitspraak bekomen.

Afstand van beroep; schorsing van het geding; voeging van zaken en splitsing.

Art. 55—56.

Ook als de partijen niet ter terechtzitting verschijnen, heeft het geding voortgang.

Bij schriftelijke onderteekening van een kennisgeving kan een ingesteld beroep worden ingetrokken.

Indien de intrekking van het beroep geschiedt ná den aanvang van het onderzoek ter terechtzitting, kan het geding worden voortgezet als het gerecht dit op grond van het algemeen belang wenschelijk oordeelt.

Door den dood of door verandering van staat van een der partijen wordt het geding niet geschorst.

Samenhangende zaken kunnen worden gevoegd en gevoegde zaken gesplitst.

Griffierechten.

Art. 57.

Op straffe van niet-ontvankelijkheid moeten door den klager bij het instellen van beroep of bij het indienen van een verzoek om herziening griffierechten worden betaald. Bij 't Ambtenarengerecht bedraagt dit recht f 5.—. Beroep of hooger beroep op den Centralen Raad van Beroep vordert f 10.—.

Administratieve organen en ook de minister van Justitie zijn vrijgesteld van griffierechten.

Onvermogensden zijn vrij van betaling. Over onvermogen beslist de Voorzitter.

De gelden worden in 's Rijks schatkist gestort.

Bij *geheele of gedeeltelijke* ingelijkingstelling worden de griffierechten vergoed.

Indien het administratieve orgaan op het aangevallen besluit of de aangevallen handeling of weigering terug komt, wordt eveneens het griffierecht vergoed.

Het geding in eersten aanleg.

Art. 58—61.

Art. 58, dat voornamelijk het instellen van beroep regelt, is een der voornaamste artikelen van de wet. Wij drukken het hier geheel af.

Artikel 58.

1. Het beroep kan worden ingesteld ter zake dat besluiten, handelingen of weigeringen (om te besluiten of te handelen), ten

aanzien van een ambtenaar als zoodanig, zijne nagelaten betrekkingen of rechtverkrijgenden door een administratief orgaan genomen, verricht of uitgesproken, feitelijk of rechtens met de toepasselijke algemeen verbindende voorschriften strijden, of dat bij het nemen, verrichten of uitspreken daarvan het administratief orgaan van zijn bevoegdheid kennelijk een ander gebruik heeft gemaakt dan tot de doeleinden waarvoor die bevoegdheid is gegeven.

2. Indien het beroep een disciplinaire strafoplegging betreft, kan het in elk geval ook worden ingesteld ter zake dat er tusschen de opgelegde straf en de gepleegde overtreding onevenredigheid bestaat.

3. Voor de toepassing van de beide voorafgaande leden worden de besluiten, handelingen of weigeringen, namens of in opdracht van een administratief orgaan bevoegdelyk genomen, verricht of uitgesproken, geacht genomen, verricht of uitgesproken te zijn door het orgaan, in welks opdracht of namens hetwelk gehandeld is.

4. Niet-ontvankelijk is het beroep, in zooverre het gericht is tegen algemeen verbindende voorschriften.

5. Niet-ontvankelijk is het beroep, gericht tegen besluiten, handelingen of weigeringen, tegen welke administratief beroep openstaat of heeft opengestaan. Eveneens is niet ontvankelijk het beroep, gericht tegen besluiten, handelingen of weigeringen ten aanzien waarvan een advies of uitspraak, als bedoeld in artikel 3, tweede lid onder b, door dengene, die beroep instelt, had kunnen worden uitgelokt.

Het gecursiveerde gedeelte van het eerste lid, is na een vinnig debat tijdens de behandeling in de Kamer toegevoegd. (Het overgenomen amendement-Beumer.) Naar het voorkomt zal vooral de preventieve werking van de in deze bepaling opgenomen uitbreiding van het beroepsrecht zeer groot zijn.

Het beroep moet worden ingesteld binnen 30 dagen ná den dag waarop het aangevallen besluit genomen is. Is geen bepaalde dag aangegeven, dan geldt een *redelijke tijd* en loopt de termijn van 30 dagen van den dag waarop de weigering geacht wordt te zijn uitgesproken.

Ook ná den termijn van 30 dagen kan beroep worden ingesteld, indien wordt aangetoond dat het beroep zoo spoedig is ingesteld als dit redelijkerwijze mogelijk was.

Het beroep wordt ingesteld — indien er geen scheidsgerecht of soortgelijk lichaam bestaat — bij het Ambtenarengerecht, binnen welks rechtsgebied de standplaats van den klager is gelegen.

Is de ambtenaar overleden, dan geldt de laatste standplaats of — b.v. ná pensionneering — de laatste woonplaats.

Is er geen bevoegd Ambtenarengerecht, dan treedt het gerecht op tot welks rechtsgebied de gemeente Utrecht behoort.

Een beroep tegen een deel van een besluit wordt geacht tegen het geheel te zijn gericht.

Het beroep heeft geen schorsende kracht.

Termijn voor instelling van beroep.

Het beroep heeft geen schorsende kracht.

Wat het klaagschrift moet inhouden. Het beroep wordt ingesteld door het inzenden van een klaagschrift, waarvan ten minste één afschrift moet worden overgelegd, benevens een gewaarmerkt afschrift van een *schriftelijk* besluit of weigering waartegen het beroep is gericht.

Het klaagschrift moet zijn onderteekend en moet inhouden den naam en een opgave van de woonplaats van den klager en indien hij een vertegenwoordiger heeft, van dezen. Verder een duidelijke omschrijving van het besluit, de handeling of weigering waartegen het beroep is gericht, en de gronden waarop het beroep berust. Voorts moet het klaagschrift een bepaalde vordering inhouden. Indien ook schadevergoeding wordt gevorderd, het bedrag hiervan.

Gedingvoerende partijen kunnen binnen het Rijk woonplaats kiezen. Buiten het Rijk wonenden zijn verplicht dit te doen.

Zijn de hier aangegeven voorschriften niet in acht genomen, dan kan het verzuim op uitnoodiging van den Voorzitter alsnog worden hersteld. Indien de hierbij aangegeven dag niet in acht wordt genomen, kan niet-ontvankelijkverklaring (door het Gerecht) volgen.

Indien in het algemeen de voorschriften van de wet niet in acht zijn genomen, kan zonder nader onderzoek de niet-ontvankelijkheid worden uitgesproken.

Tegen een dergelijke beslissing kan binnen 14 dagen ná dagteekening van de beschikking verzet worden gedaan.

Het verzet kan nietig worden verklaard. Tegen een dergelijke nietigverklaring staat geen hooger beroep open.

Verplichting van het administratieve orgaan.

Treedt een administratief orgaan als verdediger op, dan is het verplicht binnen 14 dagen na ontvangst van een afschrift van het klaagschrift alle op de zaak betrekking hebbende stukken (desgewenscht bij gewaarmerkt afschrift) ter griffie van het Gerecht in te zenden.

De voorzitter is verplicht maatregelen ter verzekering van de geheimhouding te nemen.

Indiening contra-memories.

Partijen kunnen 14 dagen ná dagteekening van verzending van het afschrift van het klaagschrift een contra-memorie indienen. De wederpartij ontvangt hiervan (van den voorzitter van het Gerecht) afschrift.

De voorzitter kan evenwel bepalen dat geen contra-memories zullen worden ingediend.

Aan deskundigen kan worden opgedragen binnen een bepaald aangegeven termijn schriftelijk van advies en verslag te dienen.

Het voorbereidend vooronderzoek.
Art. 77—85.

De voorzitter van het Gerecht kan een voorbereidend vooronderzoek, dat over bepaalde punten moet loopen, opdragen aan den politie-commissaris en in plaatsen waar geen commissaris is, aan den burgemeester. Dit onderzoek kan ook worden opgedragen aan een plaatsvervangend voorzitter van het Gerecht.

De voorzitter van den Centralen Raad van Beroep is vrijer in de keuze der personen. Hij kan een ondervoorzitter, lid, of plaatsvervanger van den Centralen Raad of een voorzitter, waarnemend- of plaatsvervangend voorzitter van een Ambtenarengerecht aanwijzen.

Het aangewezen lid draagt den titel van lid-commissaris.

Het lid-commissaris heeft in de wet een voldoende sterke positie om het voorbereidend onderzoek goed te leiden. Hij kan getuigen oproepen, deskundigen te werk stellen, etc. Hij constateert zijn bevindingen bij proces-verbaal, dat door den griffier moet worden opgemaakt.

De dag der terechtzitting wordt door den voorzitter bepaald. De zitting nemende leden ontvangen tijdig alle stukken ter inzage. *De stukken worden ten minste 6 dagen ter (kosteloze) inzage gelegd voor belanghebbenden.*

De voorzitter van het Gerecht kan ambtshalve, *al dan niet op verzoek van een der partijen*, bepaalde getuigen of deskundigen oproepen of met werkzaamheden belasten.

Wijst de voorzitter een dusdanig verzoek af, dan bestaat er recht van beroep op het college waarvoor het twistgeding dient.

Partijen zijn bevoegd getuigen en deskundigen mede te brengen ter terechtzitting of deze bij deurwaardersexploijt op te roepen, om aldaar te verschijnen.

De namen van deze personen moeten ten minste 3 dagen vóór de terechtzitting aan den voorzitter worden medegedeeld.

Zonder verlof van den voorzitter mogen de deskundigen en getuigen zich niet van een schriftelijk opstel bedienen.

Zij worden — behoudens uitzonderingen — verplicht tot eed of belofte.

Partijen kunnen, door tusschenkomst van den voorzitter, elkander vragen stellen.

Het Gerecht kan bevelen dat het onderzoek zal worden gesloten.

Het kan ambtshalve of op verzoek van een der partijen het onderzoek schorsen tot een bepaald aangegeven tijdstip.

Het Gerecht beraadslaagt en beslist in Raadkamer.

De Raadkamer wordt terstond na afloop der terechtzitting gehouden, tenzij een ander tijdstip door het Gerecht wordt vastgesteld.

In geen geval mag de uitspraak langer dan drie weken ná het sluiten van het onderzoek plaats hebben.

Tijdens de behandeling in Raadkamer kan blijken dat een nader onderzoek, ja een nieuwe behandeling noodig is. Een voorbereidend onderzoek kan worden ingesteld, getuigen en deskundigen kunnen worden opgeroepen voor een nader vastgestelde terechtzitting.

De ambtenaar kan bij een met reden omkleed verzoekschrift een beslissing bij voorraad vragen in alle gevallen waarin beroep op den rechter openstaat, indien hij dit ter voorkoming van nadeel noodig acht.

Het verzoek moet worden gericht aan den voorzitter van het Ambtenarengerecht. Deze doet zoo spoedig mogelijk uitspraak.

Is de zaak reeds door een scheidsgerecht behandeld, *zoodat niet het Ambtenarengerecht, maar de Centrale Raad bevoegd is*, dan wordt de zaak aanhangig gemaakt bij den voorzitter van dit college.

Het verzoek om een beslissing bij voorraad mist schorsende kracht.

De behan-
deling ter
terecht-
zitting.

Art. 86—97.
Inzage van
de stukken.

Oproepen
van getui-
gen en des-
kundigen.

Behande-
ling in
Raadkamer.
Art. 98-101.

Beslissing
bij voorraad.
Art. 102.

De voorzitter deelt zijn beslissing zoo spoedig mogelijk mee aan den verzoeker en aan de wederpartij. *Hij kan weigeren een beslissing bij voorraad te nemen.*

Een beslissing van den voorzitter is niet vatbaar voor beroep. Zij laat de bevoegdheid van het Gerecht onverlet en vervalt, indien niet binnen 8 dagen beroep is ingesteld bij het bevoegde Gerecht.

Beroep vóór een straf is opgelegd. Art. 103.

Het bevoegd gezag dat meent te moeten straffen, kan van zijn voornemen om straf op te leggen kennisgeven aan den betrokkene. In de kennisgeving moet de voorgenomen disciplinaire straf benevens de gronden waarop het voornemen tot straffen steunt, worden opgenomen.

Binnen 14 dagen ná ontvangst der kennisgeving kan beroep worden ingesteld.

De voorzitter van het Gerecht deelt binnen 3 dagen aan het bevoegd gezag mee, dat beroep is ingesteld.

Voor het instellen van beroep tegen een voorgenomen straf is geen griffierecht verschuldigd.

Blijft het indienen van een klaagschrift achterwege, dan wordt de straf opgelegd.

Verder beroep is dan uitgesloten.

In tegenstelling met diverse gemeentelijke regelingen, waarin dwingend is voorgeschreven, dat het voornemen tot straffen moet worden medegedeeld, is dit onderwerp in de Ambtenarenwet facultatief gesteld. Het bevoegd gezag kan het doen, maar kan het ook laten.

De poging van de soc. dem. om het woord „kan” te vervangen door „wordt”, heeft helaas schipbreuk geleden.

Beroep indien geen of geen volledig gevolg aan een veroordeeling wordt gegeven. Art. 104.

Indien aan een veroordeeling, niet op geld luidende, geen of geen volledig gevolg wordt gegeven, is de ambtenaar bevoegd beroep in te stellen bij het Gerecht dat de zaak heeft behandeld.

De tijd van beroep is op 6 maanden gesteld.

Bij gegrondbevinding wordt het betrokken lichaam veroordeeld en wordt het bedrag der schadevergoeding vastgesteld.

De voorzitter geeft een bevelschrift tot tenuitvoerlegging af, zoodra de uitspraak in kracht van gewijsde is gegaan.

Het betreft hier een zeer belangrijke zaak. Indien b.v. een ambtenaar wegens „ongeschiktheid” wordt ontslagen en het bevoegd gezag, dat het ontslag bewerkstelligde, na beroep op den bevoegden rechter, in het ongelijk wordt gesteld, staan verschillende wegen tot oplossing open. Weder indienststelling, het treffen van een schikking of..... niets doen. In dit laatste geval kan de betrokken ambtenaar zijn troost zoeken bij den rechter. Deze veroordeelt en stelt dan tevens het bedrag der schadevergoeding vast.

Het instellen van hooger beroep. Art. 105—107.

Ieder der partijen is bevoegd tegen een eindvonnis van het Ambtenarengerecht hooger beroep in te stellen.

Beslissing bij voorraad is hier uitgesloten.

Het hooger beroep moet binnen 30 dagen worden ingesteld ter griffie van den Centralen Raad van Beroep. Het schorst de uitspraak waartegen het gericht is.

Van het beroepschrift moeten evenveel afschriften worden ingezonden als er partijen in het geding zijn.

De Centrale Raad kan, al of niet met overneming van de gronden, de uitspraak van het Ambtenarengerecht bevestigen of een geheel nieuwe beslissing voor de uitspraak van het Ambtenarengerecht in de plaats stellen.

Indien de Centrale Raad een uitspraak van het Ambtenarengerecht tot niet-ontvankelijkverklaring vernietigt met ontvankelijkverklaring van het beroep, wordt de zaak teruggewezen naar het Ambtenarengerecht en wordt de eerder aangegeven gang van zaken gevolgd.

Indien aan een veroordeeling door den Centralen Raad geen gevolg wordt gegeven, kan de ambtenaar zich beroepen op het Ambtenarengerecht. De verder in artikel 104 opgenomen bepalingen zijn dan van toepassing.

Een in kracht van wijzen zijnde uitspraak kan op verzoek van ieder der partijen worden herzien, indien er omstandigheden blijken, die bij de behandeling niet bekend waren en ernstigen twijfel doen ontstaan ten opzichte van de juistheid van de uitspraak.

Het verzoek om herziening moet worden ingediend bij het Gerecht dat de aangevallen uitspraak heeft gewezen.

Het mist schorsende kracht.

TITEL III.

Van middelen tot bewaring en verwerkelijking van recht.

Onder bezoldiging wordt volgens dezen titel verstaan het geldsbedrag dat een ambtenaar ter belooning voor bewezen diensten in zijn ambtsbetrekking ontvangt, onder welke benaming ook, na aftrek van: verhaal van pensioenbijdragen en van voordeelen, in het ambt genoten.

Onder bezoldiging is wachtgeld begrepen. Onder pensioen wordt verstaan het geldsbedrag dat genoten wordt na aftrek van de korting.

Beslag omvat in dezen titel vereenvoudigd beslag, waaronder ook voor belastingschuld.

Ten aanzien van beslagen gelden de voorschriften van het gemeene recht.

Op de bezoldiging en het pensioen kan worden ingehouden hetgeen de ambtenaar aan een openbaar lichaam schuldig is.

Ten behoeve van schuldeischers kan korting worden toegepast, mits de ambtenaar de vordering erkent.

Vorderingen die uit een in kracht van gewijsde gegane uitspraak blijken, gelden als erkend.

Gekort kan worden:

over de eerste f 2000.— bezoldiging of deel hiervan tot $\frac{1}{4}$ deel; voor het meerdere tot $\frac{1}{3}$ deel.

Pensioen is tot f 800.— of daarbeneden niet vatbaar voor inhouding.

Voor de tweede f 800.— per jaar of deel daarvan tot $\frac{1}{3}$;

Het herzien van een beslissing. Art. 112-118.

Bezoldiging en beslag. Art. 116-117.

Korting. Art. 118.

De te korten bedragen. Art. 119-122.

Voor de derde f 800.— per jaar of deel daarvan tot $\frac{3}{8}$;

Voor de vierde f 800.— per jaar of deel daarvan tot $\frac{1}{2}$;

Voor het meerdere onbeperkt.

Indien gelijktijdig pensioen en bezoldiging worden genoten, wordt het gedeelte van het pensioen dat vatbaar is voor inhouding, beslag of korting, aldus berekend: de bedragen worden samengevoegd en dan wordt berekend wat kan worden ingehouden, indien het geheele bedrag uit pensioen bestond. Van het gevonden bedrag wordt het deel dat op de bezoldiging mag worden ingehouden, afgetrokken.

Korting onbeperkt toegelaten.

Voor het verhaal van onderhoud, volgens de wet verschuldigd, gelden vorenstaande beperkingen niet. Ook niet ten opzichte van verschuldigde boete, verhaal van opzettelijk veroorzaakte schade, van vooruitbetaald of te veel betaald salaris of voorschotten of ten gevolge van onjuiste opgave van te veel betaald salaris.

Overdracht, inpandgeving van salaris of pensioen. Art. 123.

Overdracht, inpandgeving of elke andere handeling waardoor een derde recht op het salaris of pensioen verkrijgt, is slechts geldig, indien de Staat of het betrokken openbare lichaam goedkeuring geeft en de rechtverrijgende is een lichaam van openbaar nut.

Van deze lichamen wordt een lijst opgemaakt, die in de Staatscourant wordt opgenomen. De overdracht kan slechts gelden voor dat deel van de bezoldiging of het pensioen, dat volgens art. 119 vatbaar is voor beslag of inhouding.

De volmacht tot overdracht kan steeds worden herroepen.

Deze bepalingen maken in sterke mate inbreuk op de vrijheid van den ambtenaar. Zij hebben echter de strekking, dat moet worden voorkomen, dat een ambtenaar in een voor den dienst onhoudbare financiële positie geraakt.

TITEL IV.

Bepalingen van materieel recht.

Artikel 125.

Beteekenis van het opgenomen materiele recht. Art. 125—127.

1. Voor zoover deze onderwerpen niet reeds bij of krachtens de wet zijn geregeld, worden voor de ambtenaren, door of vanwege het Rijk aangesteld, bij of krachtens algemeenen maatregel van bestuur voorschriften vastgesteld betreffende:

- a. aanstelling;
- b. schorsing;
- c. ontslag;
- d. bezoldiging;
- e. wachtgeld;
- f. dienstitijden;
- g. verlof en vacantie en aanspraken in geval van ziekte;
- h. overige rechten en verplichtingen der ambtenaren;
- i. disciplinaire straffen;
- j. administratieve instanties, als bedoeld in het tweede en derde lid van artikel 3, voor zoover deze worden mogelijk gemaakt;
- k. de wijze, waarop aan vereenigingen van ambtenaren gelegenheid wordt gegeven ten aanzien van de dezen betref-

fende algemeen verbindende voorschriften haar gevoelen te doen kennen.

2. Onder gelijk voorbehoud stelt het bevoegd gezag der provinciën, gemeenten, waterschappen, veenschappen en veenpolders voor de ambtenaren, door of vanwege deze lichamen aangesteld, voorschriften vast omtrent de onderwerpen in het eerste lid genoemd.

Artikel 126.

1. Indien het bevoegd gezag *eener provincie* nalatig blijft aan het voorgaande artikel uitvoering te geven, of wel, ingeval *Wij aanvulling, wijziging of intrekking* van gegeven uitvoeringsvoorschriften gewenscht achten, zoodanige aanvulling, wijziging of intrekking ondanks daartoe strekkende aanmaning binnen een te stellen termijn van ten minste drie maanden, niet tot stand brengt, zijn *Wij* bevoegd Gedeputeerde Staten uit te noodigen het noodzakelijk besluit vast te stellen. Blijven ook Gedeputeerde Staten in gebreke, zoo geschiedt de vaststelling door Onzen Commissaris in de provincie. Een ingevolge dit lid vastgesteld besluit wordt geacht van het bevoegd gezag afkomstig te zijn. De afkondiging geschiedt binnen veertien dagen, nadat het besluit door het bevoegd gezag is ontvangen; in het gebruikelijke formulier van afkondiging worden daarbij de noodzakelijke wijzigingen aangebracht.

2. Het voorgaande lid vindt overeenkomstige toepassing voor de voorschriften vast te stellen door het bevoegd gezag der gemeenten, met dien verstande, dat voor Ons Gedeputeerde Staten in de plaats treden, de uitnoodiging wordt gericht tot Burgemeester en Wethouders en dat, blijven ook dezen in gebreke, de vaststelling geschiedt door Gedeputeerde Staten.

De besluiten van Burgemeester en Wethouders en van Gedeputeerde Staten behoeven onze goedkeuring. Het bevoegd gezag der gemeenten wordt vóór de goedkeuring in de gelegenheid gesteld zijn gevoelen kenbaar te maken.

3. De beide voorgaande leden vinden overeenkomstige toepassing voor de voorschriften vast te stellen door het bevoegd gezag der waterschappen, veenschappen en veenpolders, met dien verstande, dat het eerste lid toepassing vindt, indien Provinciale Staten nalatig zijn in de reglementen dier instellingen de noodige uitvoering aan artikel 125 te geven, of wel, ingeval de in deze reglementen opgenomen uitvoeringsvoorschriften naar Ons oordeel *aanvulling, wijziging of intrekking* behoeven, en het tweede lid, voor zoover de uitvoering van artikel 125 geheel of gedeeltelijk aan de besturen der instellingen zelf is overgelaten. In het laatste geval richten Gedeputeerde Staten de uitnoodiging tot het door hen aangewezen gezag of een door hen benoemden bijzonderen commissaris.

Artikel 127.

Tegenover den Staat of het openbaar lichaam beschikt de gehuwde vrouw zelfstandig over de bezoldiging of het pensioen, aan

haar als ambtenares of gewezen ambtenares door den Staat of een openbaar lichaam verschuldigd.

Wij nemen hier de artikelen die betrekking hebben op het materiële recht geheel op. Bij de behandeling der wet zijn lid 1 en lid 2 van art. 126 aangevuld. Vooral de aanvulling opgenomen in de laatste twee volzinnen van lid 2 heeft groote waarde.

De pogingen om het materiële recht uit te breiden, hebben in de Tweede Kamer geen meerderheid kunnen krijgen. We verwijzen naar blz. 12 e.v., waar een overzicht van de voorgestelde amendementen en de behandeling daarvan is opgenomen. Alleen vestigen we ten overvloede nog de aandacht op het 2e lid van art. 125, waarin wel is opgenomen dat de lagere organen een regeling inzake de in het 1e lid genoemde onderwerpen tot stand moeten brengen, maar omtrent den inhoud van die regelingen niets is bepaald.

De praktijk zal moeten leeren welke waarde de in art. 126 opgenomen bepalingen in dit verband zullen hebben.

Werk van de organisatie. Dat speciaal hier een uiterst vruchtbaar terrein ligt voor noesten arbeid van de organisatie behoeft wel geen betoog. We verwijzen verder naar het slotwoord.

TITEL V.

Strafbepaling; overgangs- en slotbepalingen.

Strafbepaling. Art. 128. Het niet voldoen aan een oproep om te verschijnen — ook als getuige of als deskundige — wordt gestraft met hechtenis van ten hoogste een maand of een geldboete van ten hoogste honderd gulden.

Overgangsbepaling. Art. 133. Binnen een jaar na de invoering van art. 125 moet aan dit artikel uitvoering zijn gegeven, zoowel door het Rijk als door de lagere organen.

Bestaande regelingen blijven als uitvoeringsmaatregelen van art. 125 van kracht.

Hierbij moet rekening worden gehouden met de in art. 135 opgenomen bepaling, dat het tijdstip van inwerkingtreding van de artikelen der wet voor verschillende artikelen verschillend kan zijn. De minister van Justitie vestigde hierop o.m. de aandacht, toen hij het amendement van de soc. dem. overnam om den voorgestelden termijn van twee jaar in te korten tot één jaar.

Artikel 134.

De arbeidscontractanten. Art. 134. 1. Bij of krachtens algemeenen maatregel van bestuur worden bepalingen vastgesteld betreffende de gevallen waarin en de voorwaarden waaronder door of vanwege het Rijk indienstneming op arbeidsovereenkomsten naar burgerlijk recht kan plaats hebben. Artikel 133, eerste lid, vindt overeenkomstige toepassing.

2. Omtrent dezelfde onderwerpen worden door het bevoegd gezag der provinciën, gemeenten, waterschappen, veenschappen en veenpolders bepalingen vastgesteld, indien door of vanwege die lichamen indienstneming op arbeidsovereenkomsten naar burgerlijk recht plaats heeft. De artikelen 126 en 133, tweede lid, vinden overeenkomstige toepassing."

Artikel 134 is als slotbepaling tijdens de behandeling van de wet

ingevoegd. Al die onderwerpen die redelijkerwijze in aanmerking moeten komen, zullen volgens de toezegging van minister Donner in den algemeenen maatregel van bestuur worden opgenomen. *Na de inwerkingtreding van art. 134 moet die maatregel binnen één jaar inwerking treden.* Deze bepaling kwam voor in een amendement-J. ter Laan c.s., dat door den minister werd overgenomen.

In het tweede lid van dit artikel is opgenomen dat omtrent dezelfde onderwerpen bepalingen moeten worden vastgesteld door de lagere organen. *Omtrent den inhoud van deze bepalingen is niets voorgeschreven.* Gelijk voor het 2e lid van art. 125, geldt ook hier art. 126, zoodat het hooger gezag bij in gebreke blijven van het lagere orgaan (men denke aan een groot aantal gemeente- en polderbesturen) dwingend kan optreden.

De praktijk zal moeten uitmaken wat deze bepaling waard is, doch in ieder geval ligt ook hier voor de organisatie een arbeidsveld van betekenis.

SLOTWOORD.

De Ambtenarenwet heeft een langen tijd van voorbereiding gevergd. Onder den druk der omstandigheden kwam eindelijk een volledig wetsontwerp op de rechtspositie tot stand, dat het geheele vraagstuk omvatte en regelde. De veranderde omstandigheden in de internationale verhoudingen, de eveneens sterk veranderde conjunctuur in de na-oorlogsche jaren, en als gevolg daarvan de verminderde invloed van de strijdbare arbeidersklasse, dit alles bracht mee, dat een zeer *beduidend* deel van de rechtspositie, het materiële recht, kon worden weggewerkt.

Voor de aanvankelijk door de Staatscommissie voorgestelde en later door minister Heemskerk overgenomen wettelijke regeling, die met één slag het gansche vraagstuk bestreek voor alle overheidslichamen en overheidsdienaren is een regeling in de plaats gekomen, die voor het materiële recht de wetgevende macht buiten de deur sluit en die slechts voorschrijft, dat het Rijk en de lagere organen op het stuk van het materiële recht ten opzichte van eenige hoofdpunten een regeling moeten maken.

Deze regelingen zullen niet alleen sterk uiteenloopen maar ook in zeer vele gevallen volstrekt onvoldoende zijn!

Of er van al deze vraagstukken iets terecht komt in de naaste toekomst, hangt voor een niet gering deel af van de strijdvaardigheid en van den groeienden invloed van de gansche moderne arbeidersbeweging en op het hier geldende terrein met name van de moderne ambtenaarsbeweging.

De geschiedenis van de rechtspositie leert met onverbidelijke scherpte, dat alleen de verschuiving in de machtsverhoudingen de bereidheid tot het treffen van maatregelen brengt. Het is deze les die wel allereerst door het helaas nog zoozeer op organisatorisch terrein versplinterde overheidsperoneel ter harte moet worden genomen.

Een krachtige, doel- en klasse-bewuste vakorganisatie, die precies weet wat ze wil, die de realiteit in het oog weet te vatten, die opgenomen is in — en een onverbrekkelijk geheel vormt met de strijdbare moderne arbeidersbeweging, is voor alles noodig.

Het Comité ter Behartiging van de Algemeene Belangen van Overheidspersoneel,

het moderne A. C. O. P. heeft niet alleen zijn sporen verdiend; wij meenen het zoo te mogen zeggen, dat alleen de moderne ambtenaarsorganisatie met vrucht zal kunnen optreden.

De behandeling toch van de Ambtenarenwet heeft klaar en duidelijk uitgewezen, dat heel het gescharrel en heel het optreden van prot. chr., van r.k., van neutrale en sindycalistische vakorganisaties geen weerklank vindt. Niemand, letterlijk niemand in de Tweede of in de Eerste Kamer, noch ook in de Regeering heeft van de door hen geuite wenschen en van hun meer of minder dikke woorden ook maar eenige notitie genomen. *De speciale wenschen en verlangens van al deze groepen werden zelfs — zoo sterk sprak hier de praktijk —, door de bloedeigen vertegenwoordigers neergestemd!*

In 1000 gemeenteraden, en bovendien in een aantal provincies en andere lichamen speelt over een jaar, ja zelfs binnen een jaar het vraagstuk van het materiële recht een beduidende rol.

Onze organisatie, *het A. C. O. P.*, ligt als een netwerk over het land. Haar verband met den politieken vleugel der moderne arbeidersbeweging is van de bovenste plank. Het zijn de roode en modern georganiseerde Staten- en Raadsleden, die in goed verband met de moderne vakorganisatie de stuwkracht en de machtspositie kunnen en moeten formeeren.

Dat het overheidspersoneel in al zijn geledingen zich van deze situatie voldoende rekenschap moge geven! Er zijn groote belangen mee gemoeid.

Daarom in de eerste plaats op voor de versterking van de organisatie, voor de versterking van de bij het A. C. O. P. aangesloten bonden, opdat thans ook het tweede en belangrijke deel van het vraagstuk der rechtspositie, het materiële recht, voor zoover dat mogelijk zal blijken, tot oplossing worde gebracht!

INHOUD.

	Bladz.
INLEIDING	3
Geschiedkundig overzicht en voorbereiding	4
Oprichting van den Rechtstoestandsbond	4
Groeiende invloed van de moderne arbeidersbeweging	5
Instelling van de Staatscommissie-Dresselhuijs	5
Optreden van het A. C. O. P.; totstandkoming van de „Grondvoorwaarden”	6
Het wetsontwerp-Heemskerk bij de Tweede Kamer ingediend	6
Minister Donner verklaart dat het ontwerp-Heemskerk niet kan worden gehandhaafd	7
Een motie-J. ter Laan aangenomen	7
HET ONTWERP-DONNER	7
De arbeidscontractanten, de militairen en het semi-overheids- personeel buiten de deur gezet	8
Beperkt beroepsrecht	8
In hoofdzaak formeel en geen materiëel recht. Het materiële recht aan de wetgevende macht onttrokken	9
Het ontwerp-Donner ingediend; het ontwerp-Heemskerk inge- trokken	10
DE BEHANDELING VAN HET ONTWERP IN DE TWEDE KAMER	
Een groot, goed toegelicht adres van het A. C. O. P. ingediend	10
Een serie soc. dem. amendementen	10
HET DEBAT	11
Het hoofdbezwaar tegen invoering van het materiële recht ontzenuwd	11
Minister Donner neemt met zijn systeem een uitzonderings- positie in	11
BEHANDELING VAN DE AMENDEMENTEN	12
Slotartikel voor arbeidscontractanten	12
Voorstel om militairen op te nemen verworpen	12
Het semi-overheidspersoneel uitgesloten	12
Samenstelling van de Ambtenarengerechten	12
Betaling van griffierechten	13
Uitbreiding van het beroepsrecht	13
Het weigeren van raadslieden	14
Berisping en kleine geldboete	14
Inhouding, beslag en korting	14
Het materiële recht, verworpen amendementen	14
Bevoegdheid van hooger bestuur	15
Het salaris van de gehuwde ambtenares	16
Tijdstip van invoering van het materiële recht	16
Het slotartikel voor de arbeidscontractanten	16
INHOUD VAN DE WET	16
Wie ambtenaar is	16
Uitsluitingen	16
De rechtsgang	16
Scheidsgerechten worden gehandhaafd	17

	Bladz.
Het Ambtenarengerecht	17
Van de werkzaamheid van het Gerecht	17
De Centrale Raad van Beroep	18
Partijen, vertegenwoordigers, raadslieden en bevoegdheid om beroep in te stellen	18
Verplichtingen van partijen, getuigen en deskundigen	18
Kennisgevingen, oproepingen, toezending van stukken, ter- mijnen	19
Wraking, versoening en uitsluiting van rechters	19
Van de terechtzittingen	19
De uitspraak	19
Afschriften van processtukken en van uitspraken	20
Afstand van beroep; schorsing van het geding; voeging van zaken en splitsing	20
Griffierechten	20
Het geding in eersten aanleg	20
Termijn voor het instellen van beroep	21
Het beroep mist schorsende kracht	21
Wat het klaagschrift moet inhouden	22
Verplichting van het administratieve orgaan	22
Indiening van contra-memories	22
Het voorbereidend vooronderzoek	22
De behandeling ter terechtzitting; inzage van de stukken; op- roepen van getuigen en deskundigen	23
Behandeling in Raadkamer	23
Beslissing bij voorraad	23
Beroep vóór een straf is opgelegd	24
Beroep indien geen of geen volledig gevolg aan een veroordee- ling wordt gegeven	24
Het instellen van hooger beroep	24
Het herzien van een beslissing	25
Bezoldiging; beslag; korting	25
Korting onbepaald toegelaten	26
Overdracht, inpandgeving van salaris of pensioen	26
Betekenis van het in de wet opgenomen materiële recht	26
Werk voor de organisatie	28
Strafbepaling	28
Overgangsbepaling tot invoering van het materiële recht	28
De arbeidscontractanten	28
SLOTWOORD	29